

“ ”

Ahots bakoitza norberarena da soilik, eta oso egiazkoa da

Peru Galbete

Uhartetik (Nafarroa) Usurbilera etorri da Peru Galbete (1989, Usurbil), gabonetako baimen bereziak probestuta. Bere txikitako etxean elkartu gara, han bizi ez den arren, bertan grabatu baitu *Nor Zara Zu?* disko-liburuaren zati bat. Artista bisuala eta esperimentalak, zarata asko egin gabe asko esateko gai dena. Ez da irratia eta sare sozialetako *trending*-a izan Mukuru Kolektiboarekin 2020an kaleratutako lan zoragarri hau. Autogestioak ez du oihartzun gehiegi lortzen, badakigu. Edozein kasutan, pandemia-urteko euskal disko hoberenatarikoa kaleratu du usurbildarrak: melodia suabe, jostari, argitsu eta bareekin osatuz letra sarkor eta gogoetaz betetakoak. Isolamenduaren eta menpekotasunaren urteari aurre egiteko edertasun dosia. Nor garen gogoetatzen lagunduko diguna.

Konfinamenduari aurre egiteko moduko diskoak kaleratu zenuen iaz. Nolatan?

Boliviatik itzultzean, duela hiru urte luze, hasi nintzen diskoan pentsatzen. Beti nabil kantueta-rako ideiak grabatzen eta gordezten, denbora ematea gustatzen zait jakiteko ea zenbat aldatzen diren. Konfinamendu aurretik jada banituen kantu batzuk grabatuak nire gurasoen baje-ra honetan, eta konfinamendua amaitutakoan kaleratzea erabaki nuen. Gogo handiz harrapatu ninduen, eta horri esker zentzua eman nion [Diskoko seigarren kanturako pandemiari buruzko asper-solasa “lapurtu” zien Galbete bizilagun batzuei, 2020 madarikatuan kokatzeko baliatuz lana].

Disko-liburua da, eta hor dituzu marrazki mordoa hainbat Peru posible erakusten-edo. Galdera ikurretik harridura ikurrera igarotzen da une batean: nor zara zu! Aldarrikapen beharra al da?

Egia da nahiz eta metaforak erabili eta denontzat baliagarriak diren gogoetak egin, kantuek beti dutela autobiografikotik, nire esperientziaz ari naiz eta. Kasu honetan izenburua ondoren etorri da, denboran zehar garatutako kantuei bateratasuna ematean. Edozein kasutan, denok egiten dugun edo egin beharko genukeen galdera transzendentala da “nor zara?”, eta erantzuna aldatuz doa.

Gai sakonak ohikotasunekin nahasten dituzu hitzetan, “noizean behin solariumera” joaten den jendearen kontuekin adibidez.

Badut alde ilun moduko bat, eta horra jotzeko ohitura daukat. Oraingoan musikarekin bereziki saiatu naiz aldentzen hortik, beste bizi bat ematen.

Disko alaia da nire ustez.

Nire iritziz ere bai, baina uste dut saiatu naizelako izan dela hala. Esfortzua egin dut alaia izan dadin.

Alaitasuna dantzalekuen musikarekin lotu ohi dugu. Bonboak, baxu erritmikoak eta abar. Baina kasu honetan instrumentazio oso sotila erabili duzu, txarangoaren gisakoak adibidez. Alaitasun lasai moduko bat.

Bai, oreka hori aurkitzen saiatu naiz argia emateko. Izan ere hitzak bakarrik hartuz gero beste tonu bat dauka lanak. Instrumentuen aukeraketarekin lasaitasun eta dizdira hori bilatzen saiatu naiz.

Musikaz gain, liburuan marrazki eta poema laburrak gehitu dituzu.

Niretzat disko bat egitea daukadan guztiari bide emateko aitzakia da, eta horrela otu zitzaidan. Duela pare bat urte hasi nintzen marrazkitxoak egiten eta hortik nituen. Gaur egun asko entzuten da digitalki, eta erosteko orduan nik behintzat eskertzen dut zerbait gehiago egotea, ez plastikozko CD bat eta listo. Horri garrantzia eman nahi izan diot, eta nik neuk diseinatu dut liburua bera. Marrazkiak eta letrak irekiak dira hala ere, norberak eman nahi dien zentzua dute, eta hori da garrantzitsuena.

Edozein kasutan osotasuna duen obra da.

Bai, egia da pieza solteak ziren arren gero josten ibili naizela; lan handiegia hartu dudala uste dut. Errazagoa litzake *single* bidez egitea, baina asko gustatu zait lan hau.

Osotasun horrek zein zentzu du zuretzat?

Egiten dudan lanarekin gustura gertzea da nire asmoa. Osotasun horrek konfiantza ematen dit. Ez dut pentsatzen zenbat iraungo duen edo zenbategana iritsiko den, behin kaleratuta ni beste zerbaitetan jartzen naizelako. Artistari gustatu behar zaio egiten duena.

Baina artistak bilatzen du beste zerbait ere.

Bai, baina lehenik norberarekiko. Nik musika bizi dut gizarte honetatik gusztatzen ez zaizkidan gauza askotatik alde egiteko bide gisa. Alde egiteko edo beste gauza batzuk sortzeko. Eta hortik abiatuta badago kritika asko, auto-kritika asko. Nik neuk behar pertsonal batek bizi eta egiten dut musika; hor uzten dituzu zure melodiak, zure metaforak, eta beste norbaitentzat baliagarriak ba-

dira primeran. Ez nuke esango musikak mundua aldatu dezakeenik, baina norbera bai, eta hortik hasten da.

Bakarrik egin duzu lan hau, baina ez zaude bakarrik. Mukuruko lagunekin kaleratu duzu.

Musika batzuetan oso bakartia izan daiteke, baina ez du zertan hala izan behar. Nahiko bakarrik bizi gara eta horregatik laguntasunezko harreman batzuetatik tiraka sortu da. Lagunekin musika egitea geroz eta garrantzitsuagoa da. Zentzu gehiago ematen diozu egiten duzunari, norbait ondoan beste zerbait egiten ari bada.

“ ”

Oso garrantzitsua da niretzat musikaren barruan aldatzen joatea. Hori merkatuaren kontrako zerbait da, gustukoa errepikatzeke joera baitago

Hatxerekin kantuan zabiltzanean “ahotsa bakarrik ateratzen” zaizula zenioen. Ahots inprobisazioa da jorratzen ari zaren beste bide bat.

Oso garrantzitsua da niretzat musikaren barruan aldatzen joatea. Hori merkatuaren kontrako zerbait da, gustukoa errepikatzeke joera baitago. Esperimentazioaren alorrak asko ematen dit niri, eta behar dut. Ahots esperimentazioekin Idoia Hatxe ezagutzean hasi nintzen, instrumentua albo batera uztean. Ahotsa oso primitiboa da, txikitatik duguna eta ez duguna asko lantzen, hitz egiteko ez bada. Galdera asko sortzen zaizkit hor, eta sakontzeko gogoia ematen didate. Hizkuntza baten fonetika, hitz zehatz batzuk gabe kantatzea, musikaren eta soinuaren abaniko zabal hori –garrasi batetik nota leun batetara... hori lantzen gabilta Uharten lagun batzuen artean.

Ahotsak eskala baten barruan infinitu nota eman ditzake, unibertso berriak zabaltzeko.

Musika da bukaerarik gabeko ate batzuk zabaltzea. Konturatzerako beste gela batean zaude, eta gero bestean... nik uste kantutik hasi nintzela hurbiltzen. Denok bezala, txikitari kantatzen nuen, eta gero, denok bezala, utzi nion kantatzeari edo marrazteari. Ondoren berrartu behar izan dut. Eta oso lagun-garria da kantatzea pertsonentzat. Kantu terapiak eta gauza asko daude...

Geroz eta gehiago ari naiz ahotsean zentratzen, eta uste dut denontzat dela onuragarria. Ohituta gaude kontzertu guztiak berdinean egitera, eta horrek nekatzen nau: denak kantu berdinean, iraupen berdina... publiko bezala ere asko eskertzen dut arriskatzea, gustatu edo ez. Azken finean arteak planteatzen duena ez da gustatu edo ez –nik horrela bizi dut behintzat–, baizik eta mugiaratzea.

Musika eta abestea baliabide aberatsegiak dira kantu batera mugatzeko... Zure kantuak nahiko biluzik daudenez, ahotsaren ñabardurak gehiago antzematen dira.

Azken finean ahots bakoitza norberarena da soilik, eta oso egiazkoa da. Instrumentuekin zailagoa da esan nahi duzuna esan ahal izatea... Baina asko daukat hausnartzeko gai honen gainean oraindik. Uharten, esperimentazio taldean, eremu ezberdinetako jendea batzen aritu gara, teknika eta artista ezberdinak esploratzeko, baina ez gara konkretuki inora iritsi.

Liburura itzuliz, Artzeren eragina nabaria da zure lanean.

Bai, egon behar du. Bere liburuak irakurtzeak txoratu egiten ninduen. Pentsatzen nuen “hementxe ondoan bizi da eta, Kalearren”, eta han joan nintzen egun batean bere etxera, ezagutzera. Aitzakia bilatu nuen, eta berari buruzko dokumentala egin nahi nuela esan. Hiru edo lau aldiz proposatuko nion gerora, baina berak argi eta garbi ezetz. Ulertu nuen berak ez zuela ezaguna izan nahi, bere obra ezagutaraztea baizik. Esan daiteke edaten dudala entzun eta irakurtzen dudanez, eta Artze asko irakurri dut, hortik ibiliko da.

Txakur Gorria taldearen Loraldira-ko proposamenaren harira, H-Artzetik ikuskizuna egin genuen [hilaren

24an egingo dute emanaldia Gasteizeko Oihanederren], eta hor ere gogotik heldu genion.

Zinemagilea ere bazara. Urak hondatutako diapositibekin egin zenuen lan bat ezta?

Uholde bat egon zen auzoan ni haurra nintzela, eta dena hondatu zuen. Gurasoen diapositiba kutxa ere izorratu egin zen. Urteak pasata kutxa hori aurkitu

nuenean kuriositatea piztu zitzaidan. Oso eraldatuak zeuden eta banan-banan eskaneatzen hasi nintzen, 2.000 argazki inguru. Hori eginda bi proiektu posible ikusi nituen: diapositiba abstraktuena eta irudiak oraindik gorde-tzen zuten horri buruzkoa. Abstraktuenekin dokumentala egin nuen, eta Punto de Vista jaialdian aurkeztu zen. Auzokoekin egindako elkarrizketak eta irudi bitxi horiek nahasten zituen. Bes-

teekin *Uraren Oldea* izena duen lana egin nuen, koloretako diapositibak eta musika uztartuz.

Emakume musikariei, emakume musikari izateagatik, beti galdetzen diete eszenaren parekidetasunaren inguruan. Eta gizonei ez, guk erantzukizunik ez bagenu bezala. Zure lanak egiterako orduan ikusi zaitugu beste rol batzuetan, emakumeekin elkarlanean.

Bai, oso garrantzitsua iruditzen zait gaiaren gainean hausnartzea, baina baita ikusaraztea egiten ari garena ere. Hor ikusten dira elkarbizitzan ateratzen diren arazoak, egunerokotasunean. Emakumeen artean kristoren lanketa egiten ari dira horren inguruan [“Elkarrekin egon ginen” jardunaldiak, adibidez], ari dira ateratzen musikari interesgarri asko hor.

Baina ea, ni elkarrizketa batean hori buruz ari naiz, eta oholtza batera igotzen naiz abastera. Botere posizio batek ari naiz dagoeneko. Batzuetan planteatzen dut ea zer aportatzen dudan nik, ea leku hori nik bete beharko nukeen. Edozein kasutan, gaiari heltzerako orduan emakumeen ondoan egon behar gara, euren proiektuak sostengatzen eta behar denean laguntzen.

Plaza betetzeko modu ezberdinak ere badaude.

Kontziente izan behar gara oholtza batera igotzen garenean, ari garela eredu bat ematen. Izan lau katu edo ehun pertsona aurrean dituzunak, zuri begira daude. Kontzientzia hartu behar dugu gizonok, taula gainean ditugun portaez. Esaten da estiloaren araberakoa dela, baina nire ustez pertsonalitateari lotuta dago eta landu egin behar du norberak, beste eredu batzuk garatu.

Taula gainean eta azpian.

Bai noski. Azken finean jakin behar dugu atzean egoten, batzuetan kostatzen den arren. Eta emakumeek proiektuen gidaritzan hartzen dutenean albo batera jartzen, eta bultzatzen, eta laguntzen. ●

Zuzenean arituko dira taula gainean hiruko formatuan Idoia Arizaleta gitarran, Santi Etxeberria kontrabaxuan eta Galbete ukelelean eta txarangoan.

Gehiago ikusteko eta entzuteko:

perugalbete.com

